

THE
PRABHĀVAKACHARITA

OF
CHANDRAPRABHASŪRI

WITH
CRITICAL ANALYSIS.

EDITED BY

Pandit HĪRĀNANDA M. SHARMĀ,
SHASTRĪ, M. A., M. O. L.

PART I.

PUBLISHED BY

TUKĀRĀM JĀVAJĪ,

PROPRIETOR, JĀVAJĪ DĪDĪJĪ'S "NIRVĀTA-SĪGAR" PRESS.

BOMBAY:

1909.

Price 1½ Rupee.

[All rights reserved by the Publisher.]

Registered under the Act XXV of 1867.

BOMBAY :

Printed by B. R. Ghanekar at the "Nirvya-sagar" Press
for the publisher.

चन्द्रप्रभसूरिप्रणीतं

प्रभावकचरितम् ।

महाकविगुणदोषविवेचनात्मकम् ।

पण्डित हिरानन्द एम्. शर्मशास्त्रिणा

एम्. ए. एम्. ओ. एल्. इत्युपपदधारिणा

संस्कृतम् ।

प्रथमो भागः

मुम्बय्यां

तुकाराम जावजीकृते तेषामेव निर्णयसागराख्यमुद्रालये

वा. रा. घाणेकर इत्यनेन मुद्रितम् ।

शाके १८३१; सन १९०९.

मूल्यं १॥ सार्धं रूप्यकः ।

PREFACE.

THE present edition of the Prabhâvakacharita is based on four manuscripts. Two of them were kindly borrowed for me by my friend Lala Jaswant Rai Jani of Lahore, one from Pâtan and the other from Hoshuarpur (Punjab) Bhandâra (collection). Third copy I got from a Jaina library at Jandiala (Punjab) and fourth from the Deccan College Library Poona. In the foot notes, where different readings are given, they have respectively been designated by P., H., J and D, the initial letters of the names of these towns. Unfortunately none of these manuscripts is correct, consequently this edition is far from being satisfactory. The Patan manuscript proved best and has been mostly followed. If in future I succeeded in securing more accurate copies I shall not fail to present to the literary public a revised edition of this highly interesting text or at least publish an addenda corrigenda and give corrections of the mistakes which, conjectural emendations not being resorted to, I am afraid, may be numerous.

Here I must record sincere gratefulness to the said Lâla Jaswant Rai but for whose help and initiative this edition would perhaps have never appeared.

LAHORE, }
25-7-09. }

HIRANANDA.

प्रभावकचरितम्

ॐ नमो भगवते श्रीपार्श्वनाथोऽयम् ॥

श्रीवज्रप्रबंधः ।

अहंत्तत्त्वं स्तुमो विश्वशासनोन्नतिकारकम्
यत्प्रसादेन पूर्वंऽपि महोदयपदं ययुः ॥ १ ॥
श्रीसर्वमंगलोल्लासी वृषकेतुरेनङ्गमित् ।
शंभुर्गणपतिस्तीर्थनाथ आद्यः पुनातु वः ॥ २ ॥
हरिणाङ्गो नमोगश्रीर्जनतापापहारकः ।
महाबलः प्रभुः शान्तिः पातु चित्रं ध्रुवं स्थितिः ॥ ३ ॥
दशावतारो नः पायात्कमनीयाजनघृतिः ।
किं श्रीपतिः प्रदीपः किं न तु श्रीपार्श्वतीर्थकृत् ॥ ४ ॥
यद्गोब्रजश्चरन् भव्यगोचरे पात्रपूरकः ।
श्रेयःपीयूषतः पातु वर्धमानः स गोपतिः ॥ ५ ॥
सा पूर्वागमितामोदा सुमनोर्व्या सरस्वती ।
बहुपादोदया न्यस्ता येन तं गौतमं स्तुवे ॥ ६ ॥
संपत्तिः सत्पदार्थानां यत्प्रसादात्प्रजायते ।
जीवसंजीवनीं नौमि भारतीं च श्रियं च ताम् ॥ ७ ॥
यद्दत्तैकार्यरूपस्य वृद्धिः कोटिगुणा भवेत् ।
श्रीचन्द्रप्रभसूरीणां तेषां स्यामनृणः कथम् ॥ ८ ॥
सज्जनः स कथं विष्णुर्व्योऽलीकादरत्तपरः ।
परावर्णं गुणीकृत्य दोषोद्योगं दधाति नः ॥ ९ ॥
असन्तः किमुत स्तुत्याः स्तुत्यां ये नादताः परम् ।
दीपयन्ति कृताभ्यासाः क्षणवीक्षणतः क्षणे ॥ १० ॥
कलौ युगप्रधानः श्रीहेमचन्द्रप्रभुः पुरा ।
श्रीशैलकानृणां वृत्तं प्रास्तावीशृपयोधकृत् ॥ ११ ॥
श्रुतकेवलित्नां पण्णां दशपूर्वभृतामपि ।
श्रीवज्रस्वामिवृत्तं च चरितानि व्यधत्त सः ॥ १२ ॥

१ P gives ॐ नमः श्रीजिनाय ॥ श्रीउपाध्यायमुनिगारपरमगुरुभ्यो
न्नः ॥ instead. २ J & H read रहमित्, ३ B read- पातु-
धित्र ध्रुवस्थितिः. ४ J and H read- या पूर्वा गमिता मोदा सुमनोर्व्या
सरस्वती । बहुपादेर्दयान्यस्ता येन तं गौतमं स्तुवे ॥ ५ P reads जिष्णु-
६ P reads- कलौयुगप्रधानश्रीहेमचन्द्रः. ७ Refers to त्रिपटितला-
कानुदरचरित्रम् by Hemachandra.

प्रभावकचरितम् १

ॐ नमो भगवते श्रीपार्श्वनाथाय ।

श्रीवज्रप्रबंधः ।

अहंतत्त्वं स्तुमो विश्वशासनोन्नतिकारकम् ।
यत्प्रसादेन पूर्वेऽपि महोदयपदं ययुः ॥ १ ॥
श्रीसर्वमंगलोह्लासी वृषकेतुरेनङ्गभित् ।
शंभुर्गणपतिस्तीर्थनाथ आद्यः पुनातु वः ॥ २ ॥
हरिणाङ्गो नभोगश्रीर्जनतापापहारकः ।
नहायलः प्रभुः शान्तिः पातु चित्रं ध्रुवं स्थितिः ॥ ३ ॥
दशावतारो नः पायात्कमनीयाजनद्युतिः ।
किं श्रीपतिः प्रदीपः किं न तु श्रीपार्श्वतीर्थकृत् ॥ ४ ॥
यद्गोमजश्चरन् भव्यगोचरे पात्रपूरकः ।
श्रेयःपीयूषतः पातु वर्धमानः स गोपतिः ॥ ५ ॥
सा पूर्वागमितामोदा सुमनोर्व्या सरस्वती ।
बहुपादोदया न्यस्ता येन तं गौतमं स्तुवे ॥ ६ ॥
संपत्तिः सत्पदार्थानां यत्प्रसादात्प्रजायते ।
जीवसंजीवनीं नैमि भारतीं च श्रियं च ताम् ॥ ७ ॥
यद्दत्तैकार्थरूपस्य वृद्धिः कोटिगुणा भवेत् ।
श्रीचन्द्रप्रमसूरीणां तेषां स्यामनृणः कथम् ॥ ८ ॥
सज्जनः स कथं विष्णुर्योऽलीकादरतत्परः ।
परावर्णं गुणीकृत्य दोषोद्योगं दधाति नः ॥ ९ ॥
असन्तः किमुत स्तुत्याः स्तुत्यां ये नादताः परम् ।
दीपयन्ति कृताभ्यासाः क्षणवीक्षणतः क्षणे ॥ १० ॥
कलौ युगप्रधानः श्रीहेमचन्द्रप्रभुः पुरा ।
श्रीशलाकानृणां वृत्तं प्रास्तावीवृषवोधकृत् ॥ ११ ॥
श्रुतकैवलिनां पण्णां दशपूर्वभृतामपि ।
श्रीवज्रस्यामिवृत्तं च चरितानि व्यधत्त सः ॥ १२ ॥

१ P gives ॐ नमः श्रीजिनाय ॥ श्रीउपाध्यायमुनिसागरपरमगुरुभ्यो नमः ॥. instead. २ J & H read रङ्गभित्, ३ P reads पातु-श्चित्रं ध्रुवस्थितिः. ४ J and H read सा पूर्वा गमिता मोदा सुमतोर्व्या सरस्वती । बहुपादैर्देवान्यस्ता येन तं गौतमं स्तुवे ॥ ५ P reads जिष्णु. ६ P reads कलौयुगप्रधानश्रीहेमचन्द्रः. ७ Refers to त्रिपटिशला-कापुरवचरितम् by Hemachandra.

ध्याततन्नाममन्त्रस्य प्रसादात्प्राप्तयासनः ।
 आरोक्षन्निव हेमाद्रिं पादाभ्यां विश्वहास्यभूः ॥ १३ ॥
 श्रीवज्रानुप्रवृत्तानां शासनोप्रतिकारिणाम् ।
 प्रभावकमुनीन्द्राणां वृत्तानि कियतामपि ॥ १४ ॥
 बहुश्रुतमुनीशेभ्यः प्राग्ग्रन्थेभ्यश्च कानिचित् ।
 उपश्रुत्येतिवृत्तानि वर्णयिष्ये कियन्त्यपि ॥ १५ ॥ विशेषम् ।
 श्रीदेवानन्दशैक्षश्रीकनकप्रभशिष्यराट् ।
 श्रीप्रद्युम्नप्रभुर्जीयाद्ग्रन्थस्यास्यापि शुद्धिदत् ॥ १६ ॥
 श्रीवज्रो रक्षितः श्रीमानार्यनन्दिल इत्यपि ।
 सूरिःश्रीकालिकाचार्यपादलिप्तप्रभुस्तथा ॥ १७ ॥
 रुद्रदेवः प्रभुः सूरिः ध्रमणसिंह इत्यपि ।
 अथार्यखपटः सूरिर्महेन्द्रश्च प्रभावकः ॥ १८ ॥
 सूरिर्विजयसिंहश्च जीवदेवमुनीश्वरः ।
 वृद्धवादी सिद्धसेनो हरिभद्रप्रभुस्तथा ॥ १९ ॥
 मल्लवादिप्रभुर्यत्पभट्टिः कोविदवासवः ।
 श्रीमानतुंगसूरिःश्रीमानदेवो मुनीश्वरः ॥ २० ॥
 सूरिश्च सिद्धव्याख्याता श्रीमान् वीरगणिप्रभुः ।
 चादिचेतालविरुदः शान्तिसूरिः प्रभुस्तथा ॥ २१ ॥
 श्रीमान्महेन्द्रसूरिः श्रीधनपालेन संगतः ।
 सूराचार्यप्रभुः श्रीमान्कृतभोजसभाजयः ॥ २२ ॥
 श्रीमानभयदेवश्च वीराचार्यः कवीश्वरः ।
 देवसूरिगुरुः श्रीमान्हेमचन्द्रप्रभुस्तथा ॥ २३ ॥ सप्तभिः कुलकम् ।
 मादृशोऽल्पमतिः क्रीदृगेतेपां गुणकीर्तने ।
 कलध्वनिं सितास्वादे मूकोऽपि कुरुतेऽथवा ॥ २४ ॥
 पतञ्जलिशास्त्रिभ्यः संमील्य सुमनश्चयम् ।
 तद्वृत्तमालामुद्दामां गुम्फिष्यामि गुरोर्गिरा ॥ २५ ॥
 निधिः सौभाग्यभाग्यस्य नाम यस्यादिमङ्गलम् ।
 वज्रस्वामिर्विभोः पूर्वं वृत्तं तस्य मयोच्यते ॥ २६ ॥
 अस्त्ययन्तीतिदेशः क्षमासरसीसरसीरुहम् ।
 यद्गुणप्रामरङ्गेण वद्धसख्ये रमागिरौ ॥ २७ ॥
 तत्र तुम्यवनो नाम निवेशः क्लेशवर्जितः ।
 अभूवन्यस्य चासाय नाकिनोऽप्यभिलापुकाः ॥ २८ ॥
 तत्र श्रेष्ठी धनो नाम कामधुकल्पपादपौ ।
 अमानमानयद्दानजितौ त्रिदिवमाश्रितौ ॥ २९ ॥

तस्यार्थिजनदौःस्थित्यमुस्तोच्छेदमहाकिरिः ।
 पुत्रो धनगिरिर्नाम कामप्रतिमविग्रहः ॥ ३० ॥
 आवाल्यादप्यवाल्याभधिवेकच्छेकमानसः ।
 नाभिलाषी परिणये प्रणयेन महात्मनाम् ॥ ३१ ॥
 धनपालाख्यया तत्र व्यवहारी महाधनः ।
 यल्लक्ष्मीवीक्षणाल्लक्ष्मीपतिराविक्षदम्बुधिम् ॥ ३२ ॥
 तस्यार्थसमितः पुत्रः सुनन्दा च सुताभवत् ।
 तयोः समागमस्तत्र लक्ष्मीकौस्तुभयोरिव ॥ ३३ ॥
 सुनन्दां यौवनोज्जेदमेदुराङ्गीं विलोकयन् ।
 वरं धनगिरिं दधौ तत्पिता गुणगौरवात् ॥ ३४ ॥
 तत्सुतः समितो गेहवासेऽपि यतिवद्वसन् ।
 यायावरेषु भोगेषु धैराग्यं परमं दधौ ॥ ३५ ॥
 श्रुतश्रीखण्डमलयगिरेः सिंहगिरेः प्रभोः ।
 स दीक्षामग्रहीत्पाश्वं पाश्वं निर्वृतिवेदमनः ॥ ३६ ॥
 अन्यदा धनपालश्च प्रोचे धनगिरिं सुधीः ।
 सागरस्येव रेवास्तु सुनन्दा ते परिग्रहे ॥ ३७ ॥
 स प्राह ज्ञाततत्त्वार्थो भवतां भवचारके ।
 सुहृदां सहृदां किं स्याद्वन्धनं कर्तुमौचिती ॥ ३८ ॥
 प्रोवाच धनपालोऽपि पुरां श्रीक्रपभप्रभुः ।
 तृणवद्भोगकर्मदं भुक्त्वा मुक्तो भवार्णवात् ॥ ३९ ॥
 न चानुचितमेतत्तन्मानिन्मानय मद्गिरम् ।
 मानसेऽतिविरक्तेऽपि मेने तत्प्रथयाच्च सः ॥ ४० ॥
 उदुवाह शुभे लग्ने स (तु) तां सततोत्सवैः ।
 धनासक्तः स विषयान्बुभुजे मर्त्यदुर्लभान् ॥ ४१ ॥
 स वै श्रमणजातीयसमानिकसुरोऽन्यदा ।
 अष्टापदाद्रिशृङ्गे यः प्रत्यबोधीन्द्रभूतिना ॥ ४२ ॥
 सुनन्दाकुक्षिकासारेऽवतीर्णः स्वायुषः क्षये ।
 प्राक्प्रेम्णा दत्तसुस्वमैरस्वमै रहितो दृढम् ॥ ४३ ॥ शुग्मम् ।
 ततो धनगिरिर्धन्यमन्योऽवसरलाभतः ।
 अपृच्छत वते पत्नीं तुष्टां पुत्रावलम्बनात् ॥ ४४ ॥
 जरद्रज्जुमिव प्रेमबन्धं छित्त्वा स सत्वरम् ।
 तत्रायातस्य तत्पुण्यैः पाश्वं सिंहगिरेर्ययौ ॥ ४५ ॥
 मत्तं तत्राददे लोचपूर्वं सामयिकोत्तरम् ।
 दुस्तरं स तपस्तप्यमानोऽप्रीयत चानिशम् ॥ ४६ ॥

पूर्णं कान्तेऽप्यदायुत सुगन्दा सुगमुत्तमम् ।
 तेजोभी रक्षादीपानामपि सापान्वदुःखदम् ॥ ४७ ॥
 निजैः प्रयतिगन्त्र पुत्रजग्नोरसयो मुदा ।
 यदीक्षणादनिमित्ता दधुः स्वं नाम साधकम् ॥ ४८ ॥
 शशरूपसप्त फोऽप्यस्य प्राप्ताजिप्यन्न चेतियता ।
 महेऽधिकतरौ हर्षलाभोऽत्र समपारुष्यत ॥ ४९ ॥
 प्राच्यदेयगपनागांशोम गंशीय मन्दना ।
 दध्यायहो महापुष्पो मतिपता संयममहात् ॥ ५० ॥
 ममापि भयनिस्तारः संगर्था संयमाद्यदि ।
 भयोपायं ध्यमृशस्य रोदनं शीतयोनितम् ॥ ५१ ॥
 अनेकोद्गापनध्यानदेहरंथाहनादिभिः ।
 गजाभ्यकायिषीक्षाभिरपरैरपि कान्तुं कः ॥ ५२ ॥
 भृशं प्रलोभ्यमानोऽपि न तस्मी स क्षणं सुगम् ।
 कथं यदिति यो जामच्छन्दो कृतयनिप्रया ॥ ५३ ॥ सुगम् ।
 दध्या मातापि सोमधीयंस्म आन्यायको वृशाम् ।
 यतुर्धकरयज्ञेऽस्यदस्तादि हुनोति माम् ॥ ५४ ॥
 एवं जग्मुश्च पण्मासाः पश्यन्तस्तसंनिताः ।
 तन्निवेशनमागाद्य तदा सिंहगिरिर्मुनिः ॥ ५५ ॥
 तत्र गोचरचर्यायां विशन्धनगिरिर्मुनिः ।
 गुरुणा विदिशो पक्षिदान्दशाननिमित्ततः ॥ ५६ ॥
 अथ यद्द्रव्यमाप्नोपि सचित्ताचित्तमिधरम् ।
 प्राणमेव त्यया सर्वं तद्विचारं विना मुने ॥ ५७ ॥
 तथेति प्रतिषेदानस्तदायं समितान्वितः ।
 सुगन्दासदनं पूर्वमेवागच्छदतुच्छर्षाः ॥ ५८ ॥
 तद्धर्मलाभध्रपणादुपायातः सखीजनः ।
 सुगन्दां प्राह देहि त्वं पुत्रं धनगिरिरिति ॥ ५९ ॥
 सापि निर्वेदिता यादं पुत्रं संगृह्य वक्षसा ।
 नत्वा जगाद् पुत्रेण यदता रोदितासि ते ॥ ६० ॥
 गृहाणैतं ततः स्वस्य पार्श्वे स्थापय चेत्युरी ।
 भयत्यसौ प्रमोदो मे भयत्वेतापतापि यत् ॥ ६१ ॥
 स्फुटं धनगिरिः प्राह प्रहीष्ये नन्दनं निजम् ।
 परं स्त्रियो घ्नः गंगुषन्न याति पदात्पदम् ॥ ६२ ॥
 क्रियन्तां साक्षिणस्तत्र विद्याद्दहतिहेतये ।
 अद्यप्रभृति पुत्रार्थे न जल्प्यं किमपि त्यया ॥ ६३ ॥
 अतिविघ्ना च सावादीदत्रार्थसमितो मुनिः ।
 साक्षी सत्यश्च साक्षिण्यो भापे नातः किमप्यहम् ॥ ६४ ॥

अज्ञातवृजिनां बन्धपात्रबन्धे नियोज्य तम् ।
 विरतं रोदनागुष्टिपुष्टं संददर्यं तत्पुरः ॥ ६५ ॥
 यहिःश्रुतान्तरारातिर्वहिः कृत्वा गृहाङ्गणात् ।
 भज्यमानभुजस्तस्य भारादागाहुरोः पुरः ॥ ६६ ॥ युग्मम् ।
 आयान्तं भुजमात्रं तं वीक्ष्य संमुखमाययुः ।
 तद्वाहोः पात्रबन्धं च गुरवः स्वकरे व्यधुः ॥ ६७ ॥
 चञ्चोपमं किमानीतं त्वयेदं मम हस्तयोः ।
 भारश्रुन्मुमुचे हस्तांन्मयासौ निजकासने ॥ ६८ ॥
 इत्युक्त्या च समैक्षन्त गुरवस्तं शशिप्रभम् ।
 साध्यास्यचन्द्रकान्तानां सुधास्रावनिबन्धनम् ॥ ६९ ॥
 गुरुश्च घञ इत्याख्यां तस्य कृत्वा समा(म)र्षयत् ।
 साध्वीपाश्र्वाच्छ्राविकाणां व्यहार्पादिन्यतस्ततः ॥ ७० ॥
 गुरुभक्त्याथ तद्भाग्यसीभाग्याश्च वशीकृताः ।
 धर्मिनार्यैः क्षीरणानमुख्यशुश्रूषणैः शिशुम् ॥ ७१ ॥
 प्रावर्धयन्निजापत्याधिकयात्सल्यकेलितः ।
 साध्वीनामाधये राशौ वल्लदोलाशयं मुदा ॥ ७२ ॥ युग्मम् ।
 तत्र स्थितो वितन्द्रः सन्नङ्गान्येकादशाप्यसौ ।
 साध्वीभिर्गुण्यमानानि निशम्याधिजगाम सः ॥ ७३ ॥

॥

ऊचुस्ता वल्लपात्राभां गुरुस्थापनिका ह्यसौ ॥ ७५ ॥
 कथं शक्योऽपितुं बालस्तस्मादत्रस्य एव सन् ।
 लाल्यः परं गृहे नेयो न गुर्वनुमतिं विना ॥ ७६ ॥
 अन्यदा गुरवः प्रापुस्तत्पुरं तज्जनन्यपि ।
 नन्दनं प्रार्थयामास गृहिवत्पत्युरन्तिके ॥ ७७ ॥
 स च ग्राह नृपादेश इव सन्मर्त्ययागिव ।
 कन्याप्रदानमिध च महतामेकशो वचः ॥ ७८ ॥
 गृहीतमुक्तं जायेत नो बालपरिधानवत् ।
 एवं विमृश्य धर्मज्ञे नो वा सन्त्यत्र साक्षिणः ॥ ७९ ॥
 निर्विचाराग्रहा साप्यबलेपं न त्यजेद्यदा ।
 संघप्रधानपुरुषैः पर्यच्छेदि सुभाषितैः ॥ ८० ॥
 तत्राप्यमानयन्ती सा गता राक्षः पुरस्तदा ।
 यतयश्च समाहृताः संघेन सह भूभृता ॥ ८१ ॥

१ P अज्ञातवृजिनां बंधः. २ P reads गत्वा. ३ H and J read तः.

धर्माधिकरणे युक्तिः शृष्टी पश्यापुनायपि ।
अङ्गीकारं तयोः भुव्या विचारं मुमुक्षुश्च ते ॥ ८२ ॥
एकत्र दुःप्रतीकारा माता पुत्रं प्रयाचति ।
अन्यत्र संघः धर्मीधनार्थरवि निवेदिनः ॥ ८३ ॥
विवन्तार स्वयं राजा अट्टप्या नन्दनो हासम् ।
यत्प्राप्ये याति तस्यास्तु किं परैर्यदुभाविभिः ॥ ८४ ॥
ततो माता प्रथमतोऽनुभाता तत्र भूभृता ।
प्रीडनेभ्योऽप्यभोज्यैश्च मधुरैः सा स्वमेवयम् ॥ ८५ ॥
मुने तयापिने राजानुभातो जनको मुनिः ।
रजोहरणमुपन्य जगदानपयादमीः ॥ ८६ ॥
यत्र त्वं यदि तत्त्रयः संयमाप्यपराययान् ।
शुद्धाण तदिदं कर्म रजोहरणहेतये ॥ ८७ ॥ गुग्मम् ।
उद्भुन्य मृगयन्तोऽथ तदीयोऽसङ्गमागतः ।
जग्राह चमरामं तथारित्रघर्षीभृतः ॥ ८८ ॥
गन्धो जगत्प्राप्तो नान्यथा विदितम् ।
संख्यां मुदिता जगन्धर्मिण्यातपुरम्हृताः ॥ ९० ॥
दक्ष्या सुनन्दा सोदर्य धार्यपुत्रः सुतोऽपि च ।
मदीया यतपोऽभूयंस्तन्ममापीनि सांप्रतम् ॥ ९१ ॥
प्रियापिकोऽपि न रत्न्यं पपी घञो घनेच्छया ।
दीक्षितो गुरुमिलेन तत्र मुक्तः रामावृक्तः ॥ ९२ ॥
अथाष्टयार्थिकं घञं कृत्वा साध्वीप्रतिषयात् ।
धार्मिहगिरयोऽन्यत्र विजहुः सापरिच्छदाः ॥ ९३ ॥
तत्रा चाप्रतिषन्धेन तेषां विहरतां सताम् ।
पर्यतासन्नमेदिन्यामीयांसमितिपूर्वकम् ॥ ९४ ॥
घञमागभयमिथैश्च तं हृद्वा जृम्भकामरुः ।
वैक्रियाविष्टता मेघमाला तस्य परीक्षणे ॥ ९५ ॥
पुरंकरस्पर्तः केकिकेकारावेण मिथितैः ।
तिलतन्दुलितो नादः श्रुतिस्वाद्यमुधाभवत् ॥ ९६ ॥
नीरैर्नन्दद्भिरुहामसंभयद्भिर्निरंतरम् ।
ग्रायिता भूस्तद्वैतघटितेय तदाभवत् ॥ ९७ ॥
विपुले तम्वियांसस्ते गिरेरेकत्र कन्दरे ।
गुरवस्तोयजीवानां विराधनमनिच्छयः ॥ ९८ ॥

एवं घनाघने घोरे कथंचिद्विरते सति ।
 उपोषिता धूपि श्रेयस्तृप्तास्ते मुनयोऽवसन् ॥ ९९ ॥
 जगज्जीवनमोषेण तदा सूरुोऽपि शङ्कितः ।
 रसावस्थापनाद्विश्वे घभूय प्रकटोदयः ॥ १०० ॥
 आनीय धारिधेर्वारि जगतीपरिपूरणात् ।
 अवसन्ने च पर्जन्ये श्रमात्स्यम इवाध्वनौ ॥ १०१ ॥
 ततस्तद्याख्युत्तेन लेखैर्हृत्लेखशालिभिः ।
 घाणिज्यकारकव्याजात्पारणाय न्यमन्त्रि सः ॥ १०२ ॥ युग्मम् ।
 एपणात्रितये चोपयुक्तो भुक्ताघनादृतः ।
 तत्र वज्रो ययौ प्राप्य गुरोरनुमतिं ततः ॥ १०३ ॥
 द्रव्यक्षेत्रकालभावैरुपयोगं ददौ च सः ।
 द्रव्यं कूष्माण्डपाकादि क्षेत्रं देशश्च मालवः ॥ १०४ ॥
 कालो ग्रीष्मस्तथो भावे विचार्ये निमिषा अमी ।
 अस्पृष्टभूकमन्यासा अम्लानकुसुमस्रजः ॥ १०५ ॥
 चारित्रिणां ततो देवपिण्डो नः कल्प्यते नहि ।
 निषिद्धा उपयोगेन तस्य हर्षे परं ययुः ॥ १०६ ॥ त्रिभिर्विंशोपकम् ।
 तत्र च प्रकटीभूय प्राणमंस्तं मुनिं तदा ।
 वज्रं सहस्रततेजोभिर्भास्वरं भास्वदंशुवत् ॥ १०७ ॥
 अन्यत्र विहरंतश्चान्यदा ग्रीष्मर्तुमध्यतः ।
 प्राग्वदेव सुरास्तेऽमुं घृतपूरैर्न्यमन्त्रयन् ॥ १०८ ॥
 वज्रे तत्रापि निर्व्यूढे विद्यां ते द्योमगामिनीम् ।
 ददुर्न दुर्लभं किञ्चित्सद्भाग्यानां हि तादृशाम् ॥ १०९ ॥
 बाह्यभूमौ प्रयातेषु पूज्येष्वथ परेद्यवि ।
 सदेपणोपयुक्तेषु गीतार्थेषु च गोचरम् ॥ ११० ॥
 अवकाशं च बाल्यस्य ददृच्चापलतस्तदा ।
 सर्वेषामुपधीर्नामग्राहं भूमौ निवेदय च ॥ १११ ॥
 वाचनां प्रददौ वज्रः श्रुतस्कन्धव्रजस्य सः ।
 प्रत्येकं गुरुवक्त्रेण कथितस्य महोद्यमात् ॥ ११२ ॥ त्रिभिर्विंशोपकम् ।
 श्रीमान्सिंहगिरिश्चात्रान्तरे वसतिसन्निधौ ।
 आययौ गजितौर्जित्यं शब्दं तस्याशृणोच्च सः ॥ ११३ ॥
 दृष्ट्वौ किं यतयः प्राप्ताः स्वाध्यायैः पालयन्ति माम् ।

१ J and H उपोषितान्वपि. २ J and H-जीवनपोषेण. ३ J and H read भूरि. ४ H and J सुत इवधनो. ५ J and H दभावविचार्ये. ६ H and J वः changed into दः for नः. ७ H and J-बाल. ८ H & J-मुपधीना०. ९ P तोर्जि०.

निश्चित्यैकस्य वज्रस्य शब्दं ते तोपतो वभुः ॥ ११४ ॥
 पुनर्दध्याययं गच्छो धन्यो यत्रेदशः शिशुः ।
 क्षोभोऽस्य माभूदित्युच्चैः स्वरं नैपेधिकं व्यधात् ॥ ११५ ॥
 यज्ञोऽपि तं गुरोर्ध्यानं श्रुत्वा लज्जामयाकुलः ।
 संनिवेश्य यथास्नानं घेषिकाः संमुखोऽभ्यगात् ॥ ११६ ॥
 प्रतिलेख्य ततः पादौ प्रक्षाल्य प्राप्तुंकांमसा ।
 पादोदकं वचन्दे च गुरुणा समुदेक्षितः ॥ ११७ ॥
 घैयावृत्यादिषु लघोर्माषहास्य भवत्विति ।
 ध्यात्वाहुर्गुरवः शिष्यान्विहारं कुर्महे धयम् ॥ ११८ ॥
 ततस्ते प्रोचुरस्माकं कः प्रदास्यति वाचनाम् ।
 ते प्राहुर्वज्र एवात्र कृतार्थान्वयः करिष्यति ॥ ११९ ॥
 तच्चे तथेति प्रत्येच्छन्निर्विचारं गुरोर्वचः ।
 ईदृक्स्वगुरुभक्तेभ्यः शिष्येभ्योऽस्तु नमोनमः ॥ १२० ॥
 प्रतिलेख्य निपण्यां च तस्यायक्राः प्रचक्रिरे ।
 ततोऽसौ वाचनां दातुमारेभे यतिसंहतेः ॥ १२१ ॥
 शास्त्राणामितितात्पर्यमनायासेन सोऽभ्यधात् ।
 सुखं यथायगच्छन्ति ते मन्दधिपणा अपि ॥ १२२ ॥
 दिनैः कतिपरैरागात्सूरिरभ्युत्थितश्च तैः ।
 तदुदन्तमपृच्छश्च संभूयोचुश्च ते ततः ॥ १२३ ॥
 पूज्यपादप्रसादेन संजज्ञे वाचनासुखम् ।
 अस्माकं वाचनाचार्यो वज्र एवास्तु तत्सदा ॥ १२४ ॥
 श्रुत्वेति गुरवः प्राहुर्मत्वेदं विहृतं मया ।
 अस्य स्थापयितुं युष्मान् गुणगौरवमद्भुतम् ॥ १२५ ॥
 तपस्याविधिसंशुद्धवाचनापूर्वकं तैतः ।
 अधीतवान्मुनिर्वज्रो यायैर्दुर्वागमागमम् ॥ १२६ ॥
 गत्वा दशपुरे वज्रमवन्त्यां प्रैपुराहताः ।
 अध्येतुं श्रुतशेषं श्रीमद्रगुप्तस्य संनिधौ ॥ १२७ ॥
 स ययौ तत्र रात्रौ च पूर्वहिर्वासमातनोत् ।
 गुरुश्च स्वप्नमाचख्यौ निजशिष्याग्रतो मुदा ॥ १२८ ॥
 पात्रं मे पयसा पूर्णमतिथिः कोऽपि पीतवान् ।
 दशपूर्व्याः समग्रायाः कोऽप्यध्येता समेष्यति ॥ १२९ ॥
 इत्येवं वदतस्तस्य वज्र जाग्रात्पुरस्ततः ।
 गुरुवाच्यापयामास श्रुतं स्वाधीतमाश्रुतम् ॥ १३० ॥

१ P नैपेधिकं. २ H and J read गतः पादौ. ३ P read
 प्राहुर्वचिषा. ४ J and H read तं. ५ J and H read हि त
 ६ J and H वाचद्वैप्रागमाग
 पां.

श्रीमद्रगुप्तसूरिश्च तमभ्याप्य पुनर्गुरोः ।
 प्राहिणोत्संनिधौ तस्यानुज्ञायै समयस्य सः ॥ १३१ ॥
 वज्रप्राग्जन्मसुहृदो ज्ञानाद्विज्ञाय ते सुराः ।
 तस्याचार्यप्रतिष्ठायां चक्रुस्तस्यमद्भुतम् ॥ १३२ ॥
 सर्वानुयोगानुज्ञां च प्रददुर्गुरवः शुभे ।
 लग्ने सर्वाहतां तेजस्तत्त्वं तत्र न्यधुर्मुदा ॥ १३३ ॥
 गुरौ प्रायादिवं प्राप्ते वज्रस्वामिप्रभुर्ययौ ।
 पुरं पाटलिपुत्राख्यमुद्याने समवासरत् ॥ १३४ ॥
 अन्यदा स कुरूपः सन् धर्मं व्याख्यानयद्विभुः ।
 गुणानुरूपं नो रूपमिति तत्र जनोऽचदत् ॥ १३५ ॥
 अन्येद्युश्चारुरूपेण धर्माख्याने कृते सति ।
 पुरक्षोभमयात्सूरिः कुरूपोऽभूज्जनोऽब्रवीत् ॥ १३६ ॥
 प्रागेव तद्गुणप्रामगानात्साध्वीभ्य आदृता ।
 धनस्य श्रेष्ठिनः कन्या रुक्मिण्यत्रान्वरज्यता(त) ॥ १३७ ॥
 वभापे जनकं स्वीयं सत्यं मेद्वापितं शृणु ।
 श्रीमद्वज्राय मां यच्छ शरणं मेऽन्यथानलः ॥ १३८ ॥
 तदाप्रहात्ततः कोटिशतसंख्यधनैर्युताम् ।
 सुतामादाय निर्ग्रन्थनाथाभ्यर्णे ययौ च सः ॥ १३९ ॥
 व्यजिह्वपञ्च नाथं त्वां नाथते मे सुता ह्यसौ ।
 रूपयौवनसंपन्ना तदेपा प्रतिगृह्यताम् ॥ १४० ॥
 यथेच्छदानभोगाभ्यामधिकं जीवितावधि ।
 द्रविणं गृह्यतामेतत्पादौ प्रक्षालयामि ते ॥ १४१ ॥
 अथ श्रीवज्र आहस्म सरलस्त्वं घणिग्वरः ।
 बन्दुमिच्छसि दूरस्थान्स्वयं यद्गः परानपि ॥ १४२ ॥
 रेणुना रत्नराशिं त्वं कल्पवृक्षं तृणेन च ।
 गर्त्ता(त्तं)कोलेन कुर्मीद्रं धायसेन सितच्छदम् ॥ १४३ ॥
 सौधं निपादगेहेन क्षारनीरेण चामृतम् ।
 कुद्रव्यविषयास्वादात्तपो मे संजिहीर्षसि ॥ १४४ ॥ युगम् ।
 विषयाः क्रम्वलोल्लासं दधत्यविकटोदयाः ।
 सर्वं धनं महाभोगैरन्यूनं चारकोपमम् ॥ १४५ ॥
 एषा मय्यनुरक्ता चेच्छायावदनुगामिनी ।
 मया वृत्तं व्रतं धत्तां ज्ञानदर्शनसंयुताम् ॥ १४६ ॥

१ J and H सर्वानुयोगो. २ J and H read व्याख्यायत०.
 ३ P reads रुक्मिण्यत्रान्वरज्यतः. ४ J & H read तद्वापितं. ५ J
 & H read महाभागैः. ६ P reads मयाहतं.

श्रुत्वेति प्रतियुद्धा सागिलापगरले हृते ।
 गृहीत्या संयमं संयमिनीपार्श्वमशिशयत् ॥ १४७ ॥
 महापरिनाध्ययनादाचाराद्धान्तरस्थितात् ।
 श्रीवज्रेणोभृता विद्या तदा गगनगामिनी ॥ १४८ ॥
 अघृष्टेरन्यदा तत्राभूभिर्क्षमतिशयम् ।
 सचराचरजीवानां कुर्वदुर्घातलेऽधिकम् ॥ १४९ ॥
 सीदन् संघः प्रभोः पार्श्वमाययौ रक्ष रक्ष नः ।
 वदन्निति ततो वज्रप्रभुस्तन्निदधे हृदि ॥ १५० ॥
 पटं विस्तार्य तत्रोपवेद्य संघं तदा मुदा ।
 विचयाकाशागामिन्याचलघ्नोष्ठा सुपर्णवत् ॥ १५१ ॥
 तत्र शय्यातरोट्टुं गतस्तृणगवेपणे ।
 अन्यागतो वदन्दीनः सोऽपि न्यस्तारिसूरिणा ॥ १५२ ॥
 आययौ सुस्वदेशस्यामचिरेण महापुरीम् ।
 यौद्धशासनपक्षीयनृपलोकैरधिष्ठिताम् ॥ १५३ ॥
 सुरं तिष्ठति संघे च सुभिक्षाद्वाजसीस्थितः ।
 सर्वपर्योत्तमं पर्याययौ पर्युपणाभिधम् ॥ १५४ ॥
 राजा च प्रत्यनीकत्यात्कुसुमानि न्यपेधयत् ।
 संघो व्यजिह्वपद्मं जिनार्चाचिन्तयाद्वितः ॥ १५५ ॥
 उत्पत्य तत आकाशे काशासंकाशाकीर्तिभृत् ।
 मोहेश्वर्या उपर्यागाश्रगर्याः फोविदार्यमा ॥ १५६ ॥
 आरामस्थः पितृमित्रमारामिकगुणाग्रणीः ।
 वज्रं च कुलसिंहाख्यो धीर्य नत्वा च संजगौ ॥ १५७ ॥
 किमप्यादिश मे नाथ कार्यं सूरिरतोऽचदत् ।
 सुमनः सुमनोभिर्मे कार्यमार्यं कुरुष्व तत् ॥ १५८ ॥
 पूज्यैर्व्यावृत्तियेलायां ग्राह्याणीति निशम्य सः ।
 यथा देव्याः श्रियः पार्श्वे तं धुद्रहिमवद्विरिम् ॥ १५९ ॥
 धर्मलाभाशिपानन्ध तां देवीं कार्यमादिशत् ।
 ददौ सहस्रपत्रं सा देवार्चार्थं करस्मितम् ॥ १६० ॥
 तदादाय प्रभुर्वज्रः पितृमित्रस्य संनिधौ ।
 आययौ विंशतिर्लक्षाः पुष्पाणां तेन दौकिताः ॥ १६१ ॥

१ J & H read अघृष्टे. २ J & H read स्वस्थ. ३ H and J read पुरिम्. ४ J and P read उपलत आकाशे. ५ J reads मोहेश्वर्या, H मोहेश्वर्या. ६ J & H read ककुलसिंहाख्यो. ७ J and H read कार्योकार्यं. ८ J & H देव्याः श्रियः changed to देव्या ध्रियः and हिमवद्विरिम्.

विमानवैक्रिये तांश्चावस्थाप्यागाग्निजे पुरे ।
 जृम्भकैः कृतसंगीतोत्सवे गगनमण्डले ॥ १६२ ॥
 ध्वनत्सु देवतूयेषु शब्दाद्वैते विजृम्भिते ।
 तं तद्दुर्ध्वं समायान्तं दृष्ट्वा बौद्धाश्चमत्कृताः ॥ १६३ ॥
 ऊचुर्धर्मस्य माहात्म्यमहो नः शासने सुराः ।
 आयान्ति पश्यतां तेषां ते ययुर्जिनमन्दिरे ॥ १६४ ॥
 श्राद्धसंघः प्रमुदितः पूजां कृत्वा जिनेशितुः ।
 तत्र धर्मेदिने धर्ममश्रौपीद्वज्रसहुरोः ॥ १६५ ॥
 प्रातिहार्येण चानेन राजा तुष्टोऽभ्युपागमत् ।
 प्रत्यबोधि च वज्रेण बौद्धाश्चासन्नधोमुखाः ॥ १६६ ॥
 विहरन्नन्यदा स्वामी प्रययौ दक्षिणापथम् ।
 कुत्रचिच्छुद्धभूभागोद्यानेऽसौ समवासरत् ॥ १६७ ॥
 श्लेष्मरोगापनोदायानाययद्विश्वभेषजम् ।
 उपयुक्तावशेषं च श्रवणे धारयत्ततः ॥ १६८ ॥
 प्रत्युपेक्षणकाले तत्तत्रस्वं चापराङ्गिके ।
 मुखवखिकयास्त्रस्यत्कर्णयोः प्रतिलेखने ॥ १६९ ॥
 दध्यावायुरहोक्षीणं विस्मृतिर्यन्ममोदिता ।
 पुनर्दुर्भिक्षमाप्तं च प्रागुक्तादधिकं ततः ॥ १७० ॥
 वज्रसेनस्तदादिश्य घंशार्थं वज्रसूरिभिः ।
 प्रहितः स शनैः प्रायात्कुंकुणान् चित्तवचणान् ॥ १७१ ॥
 अलब्धभिक्षान्दुर्भिक्षाद्विद्यापिण्डेन भोजितान् ।
 साधूनाह च भोज्योऽयं नित्यं द्वादशवत्सरीम् ॥ १७२ ॥
 ग्राह्यं चानशनं ते च श्रुत्वा तत्रायमाविशान् ।
 श्रीवज्रः कुप्रचिच्छैले साधुभिः सहितो ययौ ॥ १७३ ॥
 मार्गं गच्छद्भिरेकत्र ग्रामे प्रालम्बि सूरिभिः ।
 शिष्य एकः स तज्ज्ञात्वा घैराग्न्यं परमं दधौ ॥ १७४ ॥
 दधौ च प्रोज्झ्य भामेते जग्मुर्जावत्वसाविति ।
 निःसत्वोऽहं कथं दृष्टः प्रभुं नानुमजामि तत् ॥ १७५ ॥
 ध्यान्वेति तप्तपापाणे पादपोषणं व्यधात् ।
 व्यलीयत मधूच्छिष्टमिव सत्वरितस्तदा ॥ १७६ ॥
 तद्विपत्तां महे देवैः क्रियमाणे मुनीश्वरः ।
 यतीनां पुरतोऽवादीच्छिशोः सत्वमिदं महत् ॥ १७७ ॥

१ P reads विमाने वैक्रियेता. २ J and H-समायातं. ३ J & H-वातेन. ४ J and H-धस्यत्कर्णयोः. ५ P reads न्तवा.
 ६ J & H-कुंकुणाविप्रवचणान्.

तच्छ्रुत्वा मुनयः सर्वे परं धिराग्यमादधुः ।
 प्रशान्तविप्रहास्तस्युः स्वण्डिलेषु पृथक् पृथक् ॥ १७८ ॥
 प्रत्यनीकामुरी तत्रोपसर्गायोपतस्थुरी ।
 निशीथे दिघसं शृत्वा दधि तेनामर्दाकयत् ॥ १७९ ॥
 विज्ञायाऽप्रीतिकं तत्रान्वत्र शृङ्गेऽथ ते ययुः ।
 मृत्युजीवितयोर्नशांसास्तेर्षा सुराः किमु ॥ १८० ॥
 यथायोगं च ते प्राणान् परित्यज्य सुरालयम् ।
 धीवज्रोऽपि जगाम धामभ्यानवैभवः ॥ १८१ ॥
 शक्रस्तत्राययौ पूर्वोभवच्छेदेन तद्वयम् ।
 श्रात्या चतुर्दिशं स्वीयरयमावसंतांघ सः ॥ १८२ ॥
 गहनानि तरूणां च तत्रोन्मूल्य समां भुयम् ।
 शृत्वा तत्र क्षणं तस्यां सुपर्वेणिसंभृतः ॥ १८३ ॥
 ततः प्रभृति विद्यातो रथावर्ताख्यया गिरिः ।
 असाचञ्चलतां याति ग्यातिर्यां गुरुभिः शृता ॥ १८४ ॥
 यज्ञसेनश्च श्रोपारं नाम पत्तनमत्यगात् ।
 जिनदत्ताप्रियास्त्यत्रेश्वरीत्याद्या चतुःसुता ॥ १८५ ॥
 अक्षामगुरुशिक्षाख्यः स तस्या मंदिरे ययी ।
 चिन्तामणिमिवापान्तं हृद्वा तं हर्षमाप सा ॥ १८६ ॥
 प्राहाथ साहसं साधोऽस्माभिरथ विचिन्तितम् ।
 स्थालीपाकोऽत्र लक्षेण पूरितः कैष्टकल्पनात् ॥ १८७ ॥
 द्रव्यसंपदि सत्यामप्यत्रदौऽस्थ्यान्मृतिर्धुचम् ।
 ततोऽत्र पायसे पक्केः निक्षेप्यं विषमं विषम् ॥ १८८ ॥ शुभमम्
 तदत्रायसरे पूज्यदर्शनं पुण्यतोऽभवत् ।
 शृतार्थाः सांप्रतं पारत्रिकं कार्यमिहादधे ॥ १८९ ॥
 इत्याकर्ण्य मुनिः प्राह गुरुशिक्षाचमत्कृतः ।
 धर्मशीले शृणु श्रीमद्ब्रह्मसामिनिवेदितम् ॥ १९० ॥
 स्थालीपाके किलैकत्र लक्षमूले समीक्षिते ।
 सुभिक्षं भावि सविषं पाकं मा कुरु तद्वधा ॥ १९१ ॥
 सापि प्राह प्रसादं नः कृत्वैतत्प्रतिगृह्यताम् ।
 इत्युक्त्वा पात्रपूरेण प्रत्यलाभि तया मुनिः ॥ १९२ ॥
 एवं जानेऽथ संध्यायां वहिप्राणि समाययुः ।
 प्रशस्यशस्यपूर्णानि जलदेशान्तराध्वना ॥ १९३ ॥

१ All read धामभ्यानवैभवः, but P gives मध्या as मुदि at the margin which makes धामध्यामभ्यानवैभवः. २ P काष्ट०
 ३ H & J-सत्यमेवमदोऽद्या. ४ P मूले.

सुभिक्षं तत्क्षणं जज्ञे ततः सा सपरिच्छदा ।
 अचिन्तयदहो मृत्युरभविष्यदरीतितः ॥ १९४ ॥
 जीवितव्यफलं किं न गृह्यते संयमप्रहात् ।
 वज्रसेनमुनेः पार्श्वे जिनबीजस्य सहुरोः ॥ १९५ ॥
 ध्यात्येति सा सपुत्राय व्रतं जग्राह साग्रहा ।
 नागेन्द्रो निर्वृतिश्चन्द्रः श्रीमान् विद्याधरस्तथा ॥ १९६ ॥
 अभ्रुवंस्ते किञ्चिदूनदशपूर्वविदस्ततः ।
 चत्वारोऽपि जिनाधीशमतोद्वा(च्चा)रधुरंधराः ॥ १९७ ॥
 अद्यापि गच्छास्तघ्नान्ना जयिनोऽयनिमण्डले ।
 वर्तन्ते तत्र तीर्थे च मूर्तयोऽद्यापि सार्हणाः ॥ १९८ ॥
 इति श्रीमद्वज्रप्रभुचरितमेतद्विषयदा-

मपि स्तुत्यं तत्त्वं किमपि जिननाथोपनिषदाम् ।

थ्रियां हेतुः सेतुर्मवजलधिनिस्तारविधये

प्रदेयादानन्दं जयतु शशिसूर्यावधि यथा ॥ १९९ ॥

श्रीचन्द्रप्रभसुरिपट्टसरसीहंसप्रभः श्रीप्रभा-

चन्द्रः सुरिरनेन चेतसि कृते श्रीरामलक्ष्मीभुवा ।

श्रीपूर्वपिंचरिप्ररोहणगिरौ श्रीवज्रवृत्ताभिधः

श्रीप्रद्युम्नमुनीन्दुना विशदितः शृङ्गोऽगमत्प्राक्तनः ॥२००॥

मूर्त्तिः साष्टापदश्रीर्विमलगिरिरितिस्तारणः श्रीभरोयम्

दुःस्वार्त्तानामपापा किल मतिरसतां स्तम्भनश्च प्रभावः ।

चेतः स्यादुज्जयन्तस्थितिकृदनुपमं चारुरूपं यशस्तत्

श्रीमन्(त्) प्रद्युम्नसूरेऽर्धुदगुणविजयी तीर्थरूपस्त्वमेव ॥ १ ॥

ग्रंथाग्रं २०७ अक्षर ॥ ११ ॥

आर्यरक्षितप्रबन्धः ।

अव्यादव्याहतं भव्यान् स श्रीमानार्यरक्षितः ।

समूलवातमाहन्ति धर्मो यस्यान्तरद्विपः ॥ १ ॥

पीयूषमिव यहृत्तमनिर्वाच्यं युधैरपि ।

धैर्यक्षण्यावलिमी मे मतिः किं नु विमृश्यति ॥ २ ॥

पुनस्तथापि वातापितापनस्य तमोऽम्बुधेः ।

तस्य वृत्तं स्मृतौ वाचं प्रणये प्रणयावधिः ॥ ३ ॥

१ P-जिनबीजस्य. २ P-रतितार०. ३ J and H-दुःस्वानामपाप्य

..... प्रभावतः स्यादुज्जयं.....दण्ड चारुरूपं यस्तत् श्रीप्रद्यु०.

४ P-ग्रंथ २०७ अक्ष ११ इतिवयर (यज्ञ) स्वामिप्रबन्धः. ५ P. वैचक्षिण्यावि०

किं नु विमृश्यति. ६ J & H वृत्तस्मृतौ वाचं.

सदानन्दनयाहुल्यपराभूतधुसत्पुरम् ।
 पुरं दशपुरं नामावन्तिकान्तिकसप्तकी ॥ ४ ॥
 उदायनो निशानाथ इव नव्योऽफलङ्कभूः ।
 अगम्यस्तमसोऽक्षीणकलोऽभूत्तत्र भूपतिः ॥ ५ ॥
 सौवस्तिकपदप्राप्तप्रतिष्ठोऽतिविशिष्टधीः ।
 वर्णज्येष्ठः कुलश्रेष्ठः क्रियानिष्ठः कलानिधिः ॥ ६ ॥
 आसीच्छ्रीसोमदेवाख्यः शमितेष्वमितेष्वपि ।
 यन्मन्त्रैः शत्रुवर्गेषु शृङ्गाराय चमूचयः ॥ ७ ॥ युग्मम् ।
 रुद्रसोमाभिधास्याभूत्प्रिया प्रियवचःक्रमैः ।
 संपूर्णदानैरर्थिभ्यः कृतदारिद्र्यविद्रवा ॥ ८ ॥
 सूर्याश्वयोरिव यमौ तयोः पुत्रौ बभूवतुः ।
 आर्यरक्षित इत्याद्यो द्वितीयः फल्गुरक्षितः ॥ ९ ॥
 पुरोहितेन तौ तेन साङ्गान्वेदान्प्रपाठितौ ।
 आत्मजानां विनीतानां स्वामृद्धिं निहुते हि कः ॥ १० ॥
 अतूतः शास्त्रपीपूषे विद्वानप्यार्यरक्षितः ।
 पिपठीस्तद्विशेषं स प्रययौ पाटलीपुरम् ॥ ११ ॥
 अचिरेणापि कालेन स्फुरत्कुण्डलिनीवलः ।
 वेदोपनिषदं गोप्यामप्यध्वैष्ट प्रकृष्टधीः ॥ १२ ॥
 अथोपाध्यायमापृच्छय व्यावृत्तः स्वभुवं प्रति ।
 आरूढवचयौ सोऽथाययौ परिसरे पुरः ॥ १३ ॥
 ज्ञातोदन्तेन राज्ञा स पितृविज्ञपनादथ ।
 प्रावेशि गजमारुह्य संमुखागामिना स्वयम् ॥ १४ ॥
 प्रधानकुलवृद्धाभ्यः सुलब्धाशीर्गृहे गृहे ।
 अपराह्णे निजायासप्राङ्गणं प्रागमत्ततः ॥ १५ ॥
 रुद्रसोमा पुनस्तत्र श्रमणोपासिका तदा ।
 विज्ञार्तेजीवाजीवादिनवतत्त्वार्थविस्तरा ॥ १६ ॥
 कृतसामायिका पुत्रमुत्कण्ठाकुलितं चिरात् ।
 इलातलमिलन्मौलिं वीक्ष्यापि प्रणतं भृशम् ॥ १७ ॥
 अवर्द्धयत नाशीभिः सामायिकभिर्दामिया ।
 अतिखिन्नस्ततः प्राह स धीमानार्यरक्षितः ॥ १८ ॥ त्रिभिविंशोपकमः
 धिग्ममार्धातशास्त्रौघं यद्वप्यवकरप्रभम् ।
 येन मे जननी नैव परितोपमवापिता ॥ १९ ॥
 ध्यान्वेत्युवाच किं मातः परितोपो न तेऽभवत् ।
 साह तुप्याम्यहं केन पाठैस्तेर्दुर्गतिप्रदैः ॥ २० ॥

१ P कान्तैकसप्तकी. २ J & H गोपांगमप्यध्वं. ३ J & H रुद्र
 ४ P-विज्ञाततत्त्वा जीवादि नवभेदिति विस्तारा.

स प्राह चाविलम्बेन तदलं मे समादिश ।
 येनाधीतेन ते तुष्टिः कार्यरन्ध्रैस्तु किं मम ॥ २१ ॥
 रोमाञ्चकञ्चुकोद्ग्रेदमेदुराथ जनन्यपि ।
 प्रधानं मन्यमाना स्वं पुत्रिणीनामचोचत ॥ २२ ॥
 अधीष्व विष्वगुन्निद्राभद्रविद्रावणक्षमम् ।
 दृष्टिवादं जिनोपशमन्यैरज्ञातसंज्ञकम् ॥ २३ ॥
 तमाकर्ण्य सुतो दध्यौ तावन्नामापि सुन्दरम् ।
 दृष्टिवाद इदानीं तदवश्यं कार्यमेव मे ॥ २४ ॥
 समस्ततीर्थमूर्द्धन्ये मम मातः समादिश ।
 अध्यापकं तदभ्यासे यथाभ्यस्यामि तं द्रुतम् ॥ २५ ॥
 उवाच रुद्रसोमापि वत्स ते विनयावने ।
 अवतारणके यामि सावधानस्ततः शृणु ॥ २६ ॥
 जैनपर्ययो महासत्त्वास्त्यक्ता ब्रह्मपरिग्रहाः ।
 परमार्थस्थितस्वान्ताः सज्ज्ञानकुलभूमयः ॥ २७ ॥
 अस्य ग्रन्थस्य वेत्तारस्तेऽधुना स्वैशुवाटके ।
 सन्ति तोसलिपुत्राख्याः सूरयो ज्ञानभूरयः ॥२८॥ त्रिभिर्विशेषकम् ।
 पठाशठमते तेषां पार्श्वे ग्रन्थमिमं घरम् ।
 यथा त्वदीयवृत्तेन कुक्षिमे शीतलीभवेत् ॥ २९ ॥
 श्रुत्वेत्यहर्मुखे यामीत्युक्त्वा तद्व्यानतत्परः ।
 निशां निन्द्ये विनिद्रः सन्निरगाच्च बहिस्ततः ॥ ३० ॥
 अद्भेमागं पितुमित्रं संमुखोऽस्य द्विजोऽभवत् ।
 इक्षोर्नवलताः सार्द्धाः स्कन्धे तद्धेतवे बहन् ॥ ३१ ॥
 तेनाभिवादयन्नलिलिङ्गे प्रीत्यार्यरक्षितः ।
 व्यावृत्त्यागच्छ गेहे त्वमित्युक्तश्चायमवधीत् ॥ ३२ ॥
 मात्रादेशेन यात्वाहं समायास्यामि शीघ्रतः ।
 पूज्यैर्गन्तव्यमावासे निजबन्धुप्रसत्तये ॥ ३३ ॥
 इत्युक्त्वा संचरन्निशुवाटाभिमुखमादृतः ।
 दध्यौ मनस्यहो सम्यगस्माद्दृढनिमित्ततः ॥ ३४ ॥
 अध्याया वा परिच्छेदा नव सार्द्धा मया ध्रुवम् ।
 अस्य ग्रन्थस्य लप्स्यन्ते नाधिकं निश्चितं द्यदः ॥ ३५ ॥
 प्रातःसंध्याक्षणे तत्र मुनिः स्वाध्यायडम्बरैः ।
 शब्दाद्वैतमयं शृण्वन्नाश्रयद्वारमार्थयत् ॥ ३६ ॥
 किंकर्तव्यजडस्तत्राजानन् जैनपरिश्रमम् ।
 ददृश्रावकं सूरिवन्दकं प्रैक्षदागतम् ॥ ३७ ॥

ईशानकोणे गार्हस्थ्यनेपथ्यं परिहाय सः ।
 परिधाय सिते वस्त्रे यतिवेषेण योजितः ॥ ५४ ॥
 विहारं तत्क्षणात्ते च विदधुर्नगरान्तरे ।
 विधाय पुरतस्त्वार्यरक्षितो नवदीक्षितः ॥ ५५ ॥
 अध्यापितः समूलाङ्गोपाङ्गादिग्रन्थमण्डलम् ।
 तत्तत्तपस्यया पूर्वाणि च कान्यपि सूरिभिः ॥ ५६ ॥
 अधीतपूर्वा शास्त्राणि बुद्धपूर्वा हिताहितम् ।
 विनीतपूर्वा स्वाचारं ज्ञातपूर्वा व्रतान्यभूत् ॥ ५७ ॥
 गुरवः शेषपूर्वाणां पाठायोजयिनीपुरि ।
 तमार्यरक्षितं प्रैपुः श्रीवज्रस्वामिनोन्तिके ॥ ५८ ॥
 गीतार्थमुनिभिः सत्रा तत्रागादार्यरक्षितः ।
 श्रीभद्रगुप्तसूरीणामाश्रये प्राविशत्तदा ॥ ५९ ॥ युग्मम् ।
 आश्लिष्य स्नेहतः प्राहुः प्रत्यभिज्ञाय ते च तम् ।
 आर्यरक्षित कश्चित्ते भद्रपूर्वाभिलाषुकः ॥ ६० ॥
 अभिसंधिर्मम प्रायोपवेशनविधौ भवान् ।
 नियामो भव तद्वेला कुलीनानामियं यतः ॥ ६१ ॥
 तथेति प्रतिपद्याथ तथाशुश्रूषत प्रभुम् ।
 यथा जानाति नैयासाबुदयास्तमने रवेः ॥ ६२ ॥
 समाधौ परमे लीनोऽन्यदा प्रोवाच हर्षतः ।
 क्षुत्तृक्लमं न जानेऽहं यत्स त्वद्वरिवस्यया ॥ ६३ ॥
 इहलोकेपि देवत्वं संप्राप्त इद्य तद्रसात् ।
 गोप्यं किञ्चिच्छिक्षयिष्ये त्वां ततोऽवहितः शृणु ॥ ६४ ॥
 श्रीवज्रस्वामिपादान्ते त्वया पिपठिषाभृता ।
 भोक्तव्यं शयनीयं च नित्यं पृथगुपाश्रये ॥ ६५ ॥
 यतस्तदीयमण्डल्यानेकरुत्वोऽपि योभुनक् ।
 रात्रौ सुप्तश्च पार्श्वे यत्तस्य तेन सहात्ययः ॥ ६६ ॥
 प्रभावको भवानहंच्छासनाम्भोधिकौस्तुभः ।
 संघाधारश्च भावी तदुपदेशं करोतु मे ॥ ६७ ॥ त्रिभिविधैपकम् ।
 इच्छामीति प्रभोरंही शिरसि प्रणिधाय सः ।
 ओमिति प्रतिपेदेऽतिविनीतानामियं स्थितिः ॥ ६८ ॥
 अथ श्रीभद्रगुप्तेऽस्मिन् कालधर्ममुपागते ।
 सौनन्देयप्रभोः पार्श्वे प्रचचालार्यरक्षितः ॥ ६९ ॥
 तदा च दृष्टो स्वप्नः श्रीवज्रेणाप्यजल्प्यत ।
 विनेयाप्रेऽद्य संपूर्णः पायसेन पतद्ब्रह्म ॥ ७० ॥

पाणिनोऽनिधिनागत्य किञ्चिच्छेदपमयास्त्रियतम् ।
 तदेतस्य विनागेऽर्था निजांतर्घटेने मम ॥ ७१ ॥ युग्मम् ।
 अथ प्राज्ञोऽतिभिः कश्चिद्भाग्य मम संनिधी ।
 भुतं प्रहीष्यतेऽदोषमन्त्यं स्थाभ्यति किञ्चन ॥ ७२ ॥
 एषं यद्वत् प्याम्य समागादापरधितः ।
 दृष्टो हि महता म्रमोऽयदपं सद्यः फलेग्रहिः ॥ ७३ ॥
 अपूर्वमतिभिः कृष्णभ्युत्थाय म्यागतोऽन्नतः ।
 नमन्कुर्यन्लभेनं च स प्रमुष्याद्दरशदा ॥ ७४ ॥
 कान्तमुक्तोऽयं भावत्क आगमः स ततोऽप्यदत् ।
 धोमशोसलिपुत्राणामन्तिकादागमं प्रमो ॥ ७५ ॥
 भुव्येति स प्रभुः प्राह किं भयानापरधितः ।
 पूर्वदोषस्य पाठार्थमस्मत्पाठं शहायया ॥ ७६ ॥
 तेषोपकरणं कुत्र पात्रसंस्तरकाद्रिकम् ।
 तदानयानिभिर्नस्यमद्य मा गोनरं परः ॥ ७७ ॥
 भुक्त्यात्रय ततोऽप्यायमारभस्वेति तद्दिरः ।
 भुक्त्वा स प्राह चाभ्यर्थिं मया पृथगुपाध्वयः ॥ ७८ ॥
 स्यापं भुक्तिः च तत्रैव कृत्याभ्यंक्षे तयान्निषेः ।
 धीवस्रः प्राह पार्थक्यन्वितः कथमर्चयते ॥ ७९ ॥
 अधापरधितोऽयोन्द्द्रगुप्तगुणैर्वचः ।
 इदमित्युदिने यत्र उपयोगं दर्दा भुते ॥ ८० ॥
 भुक्तो स्वापे मया सार्धं दिष्टान्नोपि भयेत्सह ।
 गतः समुचितं प्राहुः प्रभवस्तद्भवत्यिदम् ॥ ८१ ॥
 एनमप्यापयामासुस्ततः धीवस्रगूरयः ।
 अर्जं दशमपूर्वस्य प्रादेभे घोपितुं च सः ॥ ८२ ॥
 अस्मिन् ग्रन्थे दुरूपेयाभंगकैर्दुर्गमैर्गमैः ।
 पर्यायैर्भुर्चर्चैः शब्दैः सदृशीजयिकायलिः ॥ ८३ ॥
 चतुर्विंशतिसंख्यानि जयिकानि च सोऽपठत् ।
 अधीयानस्य चायासोऽभयत्तस्याद्भुतः किल ॥ ८४ ॥ युग्मम्
 इतश्च रुद्रसोमापि तस्य माता व्यचिन्तयत् ।
 अहो ममाविमशां दुरनुतापाफलेग्रहिः ॥ ८५ ॥
 हृदयानन्दनो धीमाप्रन्दनः शीलचन्दनः ।
 आर्यरक्षितसंकाशो मया प्रैप्यल्पमेघसा ॥ ८६ ॥
 उद्योतं चिन्तयन्त्या मे तमिस्रं जातमद्भुतम् ।
 तस्मादाहृतये तस्य प्रहेयः फल्गुरक्षितः ॥ ८७ ॥

१ J and H omit शेप. २ J II तत्रोपकरणं. ३ J and I omit sts 79 to 88.

सोमदेवस्तथा पृष्टः श्रोत्रियः सरलोऽवदत् ।
 त्वं यत्कृतप्रमाणा मे ततो यद्भावि तत्कुह ॥ ८८ ॥
 प्रजिघाय ततः सापि द्वैतीयीकं निजाङ्गजम् ।
 वत्स गच्छ निजभ्रातुर्मम वाक्यं निवेदय ॥ ८९ ॥
 जनन्या बन्धुसंसर्गं मोहं च त्याजितो भवान् ।
 परं वत्सलताबुद्धिर्जिनेन्द्रैरपि मानिता ॥ ९० ॥
 स्वमातुर्गर्भवासेऽपि श्रीवीरो भक्तिभूर्यतः ।
 शीघ्रतस्तत्समागच्छ निजमास्यं प्रदर्शय ॥ ९१ ॥ युगम् ।
 तथा ममाप्यसौ मार्गो भवता यः समाश्रितः ।
 तदनु त्वत्पितुः पुत्रपुत्रीवर्गेऽप्यसौ पुनः ॥ ९२ ॥
 यदि न ज्ञेहबुद्धिः स्यात्ततोऽप्युपरुतौ मुदा ।
 एककृत्वः समागच्छ कृतार्थत्वं प्रयच्छ मे ॥ ९३ ॥ युगम् ।
 आल्यायास्त्वमिदं गच्छ पथि देहे च यत्नवान् ।
 त्वदीयस्य शरीरस्य धयं भाग्योपजीविनः ॥ ९४ ॥
 इत्याकर्ण्य वचो मातुर्नघ्राङ्गः फल्गुरक्षितः ।
 गत्वोपबन्धु कथयांचकार जननीवचः ॥ ९५ ॥ पङ्क्तिः कुलकम् ।
 क ईदृक्षो भवतुल्यः सोदराम्बासु वत्सलः ।
 भवत्तातस्तु नहि मामाक्रोशेत्कुललज्जया ॥ ९६ ॥
 अतिस्वच्छं तदागच्छ वत्स खं दर्शयास्यकम् ।
 त्वद्दर्शनामृतैस्तृप्ता वितृष्णा संभवामि यत् ॥ ९७ ॥
 रुद्रसोमात्मनो माता संदिदेशेति मद्विरा ।
 तस्मात्प्रसादमासाद्य गम्यतां मातृवत्सल ॥ ९८ ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ।
 बन्धोः श्रुत्वा वचः प्राह वैराग्यादार्यरक्षितः ।
 फल्गुरक्षित को मोहः संसारे शाश्वतेतरे ॥ ९९ ॥
 अस्तु बाध्ययनस्यान्तरायं कः कुरुते सुधीः ।
 फल्गुना बल्गु नो कोपि परित्यक्तुं समीहते ॥ १०० ॥
 भवांश्चेन्मयि सन्नोहस्तत्तिष्ठतु ममान्तिकम् ।
 दीक्षां विना न च स्थातुं शक्यं तत्तां गृहाण भोः ॥ १०१ ॥
 स तथेति वर्दस्तेन तत्क्षणं समदीक्ष्यत ।
 श्रेयःकार्येषु को नाम विलम्बायोपतिष्ठते ॥ १०२ ॥
 जविकैर्घृणितो वाढं धीमानप्यार्यरक्षितः ।
 श्रीमद्वज्रप्रभुं प्राह किमस्मादवशिष्यते ॥ १०३ ॥
 अधीष्व पृच्छया किं ते इत्युक्त्वा पठतिस्म सः ।
 कियत्यपि गते काले पुनः पप्रच्छ तद्दुःखम् ॥ १०४ ॥

